

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

24. ožujka 2021.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Hitni prethodni postupak – Područje slobode, sigurnosti i pravde – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EZ) br. 2201/2003 – Članak 10. – Nadležnost u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću – Otmica djeteta – Nadležnost sudova države članice – Teritorijalni doseg – Odvođenje djeteta u treću zemlju – Uobičajeno boravište stečeno u toj trećoj zemlji”

U predmetu C-603/20 PPU,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio High Court of Justice (England & Wales), Family Division [Visoki sud (Engleska i Wales), Obiteljski odjel, Ujedinjena Kraljevina], odlukom od 6. studenoga 2020., koju je Sud zaprimio 16. studenoga 2020., u postupku

SS

protiv

MCP,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: E. Regan (izvjestitelj), predsjednik vijeća, K. Lenaerts, predsjednik Suda, u svojstvu suca petog vijeća, M. Ilešić, C. Lycourgos i I. Jarukaitis, suci,

nezavisni odvjetnik: A. Rantos,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir zahtjev suda koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku od 6. studenoga 2020., koji je Sud zaprimio 16. studenoga 2020., da se sukladno članku 107. Poslovnika Suda o zahtjevu za prethodnu odluku odluči u hitnom postupku,

uzimajući u obzir odluku petog vijeća od 2. prosinca 2020. da se prihvati navedeni zahtjev,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 4. veljače 2021.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za SS, A. Tayo, *barrister*, koju je opunomoćila J. Dsouze, *solicitor*,
- za MCP, A. Metzger, QC i C. Proudman, *barrister*, koje je opunomoćila H. Choudhery, *solicitor*,

* Jezik postupka: engleski

– za Europsku komisiju, M. Wilderspin, u svojstvu agenta,
saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 23. veljače 2021.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 10. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133. i ispravak SL 2014., L 46, str. 22.), kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 2116/2004 od 2. prosinca 2004. (SL 2004., L 367, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 67.; u daljnjem tekstu: Uredba br. 2201/2003).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe SS, oca malog djeteta, osobe P i osobe MCP, majke tog djeteta, o zahtjevu oca kojim on traži da se naloži povratak djeteta u Ujedinjenu Kraljevinu i donese odluka o pravu na kontakt.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

Haška konvencija iz 1980.

- 3 Konvencija o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece, potpisana 25. listopada 1980. u okviru Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu (u daljnjem tekstu: Haška konvencija iz 1980.), stupila je na snagu 1. prosinca 1983. Sve države članice Europske unije njezine su ugovorne strane.
- 4 Ta konvencija sadržava različite odredbe koje su namijenjene hitnom povratku djeteta koje je nezakonito odvedeno ili zadržano.
- 5 Članak 16. Haške konvencije iz 1980. predviđa da, nakon što su primila obavijest o protupravnom odvođenju ili zadržavanju djeteta u smislu članka 3. te konvencije, sudska ili upravna tijela države ugovornice u koju je dijete odvedeno ili u kojoj je zadržano ne mogu donositi meritornu odluku o pravu na skrb o djetetu sve dok se ne utvrdi da se dijete ne vraća na temelju te konvencije ili ako u razumnom roku nakon primitka obavijesti nije podnesen zahtjev na temelju te konvencije.

Haška konvencija iz 1996.

- 6 Konvenciju o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece, potpisanu u Hagu 19. listopada 1996. (u daljnjem tekstu: Haška konvencija iz 1996.), ratificirale su ili su joj pristupile sve države članice Unije.
- 7 Ta konvencija predviđa pravila koja su namijenjena povećanju zaštite djece u situacijama s međunarodnim obilježjem i izbjegavanju sukoba između pravnih sustava država potpisnica u području nadležnosti, mjerodavnog prava, priznanja i izvršenja mjera za zaštitu djece.

- 8 Kad je riječ o otmici djeteta, članak 7. navedene konvencije u stavku 1. točkama (a) i (b) određuje:

„U slučaju protupravnog odvođenja ili zadržavanja djeteta, tijela države ugovornice u kojoj je dijete imalo redovito boravište neposredno prije nego što je odvedeno ili zadržano, zadržavaju svoju nadležnost sve dok dijete ne stekne redovito boravište u drugoj državi, i

(a) određena osoba, ustanova ili drugo tijelo koje ima pravo skrbi ne prihvati ovo odvođenje ili zadržavanje; ili

(b) dijete u toj drugoj državi boravi u razdoblju od najmanje godinu dana nakon što je osoba, ustanova ili drugo tijelo, koje ima pravo skrbi, saznala ili je trebala saznati gdje se dijete nalazi, da više ne traje postupak po zahtjevu koji je u tom razdoblju podnesen i da se dijete uklopilo u svoje novo okruženje.”

- 9 U skladu s člankom 52. stavcima 2. i 3. te konvencije:

„2. Ova Konvencija ne utječe na mogućnost da jedna ili više država ugovornica sklapaju sporazume koji sadrže, glede djece koja imaju redovito boravište u jednoj od država koje su stranke tih sporazuma, odredbe o pitanjima koja uređuje ova Konvencija.

3. Sporazumi koje sklopi jedna ili više država ugovornica o pitanjima obuhvaćenim ovom Konvencijom ne utječu, u odnosima tih država s drugim državama ugovornicama, na primjenu odredaba ove Konvencije.”

Pravo Unije

- 10 Uvodne izjave 12. i 33. Uredbe br. 2201/2003 glase:

„(12) Nadležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena ovom Uredbom, temelji se u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. To znači da bi u prvome redu trebala biti nadležna država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, osim u određenim slučajevima mijenjanja djetetova boravišta ili u skladu sa sporazumom između nositelja roditeljske odgovornosti.

[...]

(33) Ova Uredba priznaje temeljna prava i poštuje načela Povelje o temeljnim pravima Europske unije. Ona posebno nastoji osigurati poštovanje temeljnih prava djeteta, opisanih u članku 24. Povelje o temeljnim pravima Europske unije.”

- 11 Članak 1. stavci 1. i 2. te uredbe, pod naslovom „Područje primjene”, glase kako slijedi:

„1. Ova se Uredba primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na:

[...]

(b) dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti.

2. Stvari iz stavka 1. točke (b) mogu se odnositi na:

(a) pravo na roditeljsku skrb i pravo na kontakt s djetetom;

[...]”

12 Članak 2. navedene uredbe, naslovljen „Definicije”, određuje:

„U svrhe ove Uredbe:

[...]

- (7) izraz ‚roditeljska odgovornost’ označava prava i obveze koje se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koja su sudskom odlukom dodijeljena fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom. Ovaj izraz uključuje i prava roditeljske skrbi i odgoja djeteta te prava na kontakt s djetetom;

[...]

- (11) izraz ‚nezakonito odvođenje ili zadržavanje [djeteta]’ označava odvođenje ili zadržavanje djeteta ako:

- (a) je riječ o kršenju prava na skrb stečenog sudskom odlukom ili primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom u skladu s pravom države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova odvođenja ili zadržavanja;

i

- (b) pod uvjetom da su, u trenutku odvođenja ili zadržavanja, prava na skrb bila izvršavana, bilo zajednički ili samostalno, ili bi bila izvršavana, ali u svrhe odvođenja ili zadržavanja. Smatra se da se pravo na skrb zajednički koristi kada, u skladu sa sudskom odlukom ili primjenom prava, jedan nositelj roditeljske odgovornosti ne može odlučivati o djetetovu boravištu bez pristanka drugog nositelja roditeljske odgovornosti.”

13 Poglavlje II. te uredbe, naslovljeno „Nadležnost”, u odjeljku 2., naslovljenom „Roditeljska odgovornost”, sadržava članak 8. koji je naslovljen „Opća nadležnost” i koji predviđa:

„1. Sudovi države članice nadležni su u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću prema djetetu koje ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku pokretanja postupka.

2. Stavak 1. podložan je primjeni odredaba članka 9., 10. i 12.”

14 Članak 10. Uredbe br. 2201/2003, naslovljen „Nadležnost u slučajevima otmice djeteta”, predviđa:

„U slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, zadržavaju svoju nadležnost sve dok dijete ne dobije uobičajeno boravište u drugoj državi članici i:

- (a) dok svaka osoba, ustanova ili drugo tijelo s pravom na skrb ne pristane na odvođenje ili zadržavanje;

ili

- (b) dok dijete u drugoj državi članici ne boravi najmanje godinu dana nakon što je osoba, ustanova ili drugo tijelo s pravom na skrb saznalo ili trebalo saznati gdje se dijete nalazi, a dijete se smjestilo u novoj sredini, i dok nije zadovoljen barem jedan od sljedećih uvjeta:
- u roku od godine dana nakon što je nositelj prava na skrb saznao ili trebao saznati gdje se dijete nalazi, nikakav zahtjev za predaju nije predan nadležnim tijelima države članice u koju je dijete odvedeno ili u kojoj je zadržano;
 - zahtjev za predaju koji je uložio nositelj prava na skrb povučen je, a nikakav novi zahtjev nije podnesen u roku iz stavka i.;

- iii. zaključen je predmet pred sudom države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, u skladu s člankom 11. stavkom 7.;
- iv. sudska odluka o skrbi koja ne podrazumijeva predaju djeteta donesena je na sudovima države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova nezakonitog odvođenja ili zadržavanja.”

15 Članak 12. te uredbe, koji se odnosi na prorogaciju nadležnosti, glasi kako slijedi:

„1. Sudovi države članice, nadležni prema odredbama članka 3. za rješavanje zahtjeva za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su i za sve predmete koji se odnose na roditeljsku odgovornost povezanu s takvim zahtjevom ako:

(a) barem jedan od bračnih drugova ima roditeljsku odgovornost prema djetetu;

i

(b) ako su bračni drugovi i nositelji roditeljske odgovornosti izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatili nadležnost sudova u trenutku pokretanja postupka pred sudom te ako je to u interesu djeteta.

[...]

3. Sudovi države članice nadležni su za roditeljsku odgovornost u postupcima, osim onih iz stavka 1., ako:

(a) postoji bitna veza djeteta i te države članice, posebno zbog činjenice da jedan od nositelja roditeljske odgovornosti ima uobičajeno boravište u toj državi članici ili da je dijete državljanin te države članice;

i

(b) su nadležnost sudova izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatile sve stranke u postupku u trenutku pokretanja postupka pred sudom, a to je i u interesu djeteta.

4. Ako dijete ima uobičajeno boravište na području treće države, koja nije potpisnica [Haške konvencije iz 1996.], smatra se da je nadležnost u skladu s ovim člankom u interesu djeteta, posebno ako se utvrdi da nije moguće vođenje postupka u trećoj državi o kojoj je riječ.”

16 Članak 14. navedene uredbe, naslovljen „Supsidijarna nadležnost”, propisuje:

„Ako nijedan sud države članice nije nadležan u skladu s člancima 8. do 13., nadležnost se u svakoj državi članici utvrđuje prema zakonima te države članice.”

17 Članak 60. te uredbe, naslovljen „Odnos prema određenim multilateralnim konvencijama”, određuje:

„U odnosima između država članica, ova Uredba ima prednost pred sljedećim konvencijama, u onoj mjeri u kojoj se one odnose na predmete uređene ovom Uredbom:

[...]

(e) [Haška konvencija iz 1980.];”

18 U skladu s člankom 61. Uredbe br. 2201/2003, koji uređuje odnose s Haškom konvencijom iz 1996.:

„Kad je riječ o odnosu prema [Haškoj konvenciji iz 1996.], ova se uredba primjenjuje

(a) ako dijete o kojemu je riječ ima uobičajeno boravište na državnom području države članice;

[...]”

Glavni postupak i prethodno pitanje

19 Osobe SS i MCP, indijski državljani s dozvolom boravka u Ujedinjenoj Kraljevini, živjeli su u izvanbračnoj zajednici u trenutku rođenja njihova djeteta, britanske državljanke osobe P, 2017. godine.

20 Ime oca navedeno je u rodnom listu tako da je on, prema utvrđenju suda koji je uputio zahtjev, nositelj roditeljske odgovornosti u odnosu na osobu P.

21 U listopadu 2018. majka, osoba MCP, otišla je u Indiju s djetetom. Nakon nekoliko mjeseci vratila se u Ujedinjenu Kraljevinu bez djeteta.

22 Osim kratkog boravka u Ujedinjenoj Kraljevini u travnju 2019., dijete je ostalo živjeti u Indiji s bakom s majčine strane.

23 Sud koji je uputio zahtjev smatra da postoji velika vjerojatnost da je majčino postupanje istovjetno nezakonitom odvođenju i/ili zadržavanju djeteta u Indiji.

24 Otac želi da dijete živi s njim u Ujedinjenoj Kraljevini i, podredno, da može ostvariti kontakt s njim u okviru prava na kontakt.

25 U tu je svrhu 26. kolovoza 2020. podnio zahtjev sudu koji je uputio zahtjev, kojim je tražio da se, s jedne strane, naloži vraćanje djeteta u Ujedinjenu Kraljevinu i da se, s druge strane, donese odluka o pravu na kontakt.

26 Prema navodima tog suda, majka je osporavala nadležnost sudova u Engleskoj i Walesu s obzirom na to da se djetetovo uobičajeno boravište ne nalazi u Ujedinjenoj Kraljevini.

27 Sud koji je uputio zahtjev smatra da prije odlučivanja treba ocijeniti njegovu nadležnost na osnovi Uredbe br. 2201/2003. U tom pogledu, utvrdio je da se u trenutku kad je postupak pokrenut pred njim, s jedne strane, djetetovo uobičajeno boravište nalazilo u Indiji i da se ono u potpunosti uklopilo u indijsko društveno i obiteljsko okruženje, da ono osim građanstva nije imalo konkretne činjenične veze s Ujedinjenom Kraljevinom i da, s druge strane, majka ni u jednom trenutku nije nedvojbeno prihvatila nadležnost sudova Engleske i Walesa za odlučivanje o pitanjima roditeljske odgovornosti u pogledu djeteta. Na temelju tog utvrđenja sud koji je uputio zahtjev odlučio je da se njegova nadležnost ne može temeljiti na članku 8. i članku 12. stavku 3. te uredbe.

28 Kad je riječ o članku 10. navedene uredbe, koji uređuje pravila nadležnosti u slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, sud koji je uputio zahtjev ima dvojbe osobito u pogledu pitanja može li se ta odredba primijeniti na sukob nadležnosti između sudova države članice i treće zemlje.

29 U tom pogledu, on smatra da iz njegova teksta kao i iz tumačenja navedenog u točki 4.2.1.1. Praktičnog priručnika za primjenu Uredbe br. 2201/2003 koji je objavila Europska komisija jasno proizlazi da se pravilo navedeno u članku 10. te uredbe odnosi samo na sukobe nadležnosti između država članica, a ne na sukob nadležnosti između države članice i treće zemlje. Sud je već potvrdio to tumačenje u točki 33. presude od 17. listopada 2018., UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835) slijedeći, u tom pogledu,

mišljenje nezavisnog odvjetnika H. Saugmandsgaarda Øea od 20. rujna 2018. u istom predmetu (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749). Međutim, dio nacionalne prakse ipak daje širi teritorijalni doseg toj odredbi.

- 30 U tim je okolnostima High Court of Justice (England and Wales), Family Division [Visoki Sud (Engleska i Wales), Obiteljski odjel, Ujedinjena Kraljevina] odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Zadržava li država članica vremenski neograničenu nadležnost na temelju članka 10. [Uredbe br. 2201/2003] ako je dijete s uobičajenim boravištem u toj državi članici nezakonito odvedeno (ili zadržano) u trećoj zemlji u kojoj je, nakon takvog odvođenja (ili zadržavanja), naknadno steklo uobičajeno boravište?”

Zahtjev za primjenu hitnog prethodnog postupka

- 31 Sud koji je uputio zahtjev zatražio je da se o ovom zahtjevu za prethodnu odluku odluči u hitnom prethodnom postupku predviđenom člankom 107. stavkom 1. Poslovnika Suda.
- 32 U tom pogledu nesporno je da se, s jedne strane, zahtjev za prethodnu odluku odnosi na tumačenje Uredbe br. 2201/2003, donesene osobito na temelju članka 61. točke (c) UEZ-a, sada članka 67. UFEU-a, koji se nalazi unutar glave V. trećeg dijela UFEU-a, koja se odnosi na područje slobode, sigurnosti i pravde, tako da ovaj zahtjev za prethodnu odluku ulazi u područje primjene hitnog prethodnog postupka predviđenog člankom 107. Poslovnika i da je, s druge strane, odgovor na prethodno pitanje ključan za rješavanje spora u glavnom postupku s obzirom na to da nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak u pogledu prava Unije ovisi o njemu.
- 33 Kad je riječ o kriteriju koji se odnosi na hitnost, s obzirom na to da malo djeteta trajno živi u Indiji od listopada 2018., osim kratkog boravka u Ujedinjenoj Kraljevini, postoji opasnost da produljenje te situacije ozbiljno ili čak nepopravljivo naruši odnos između djeteta i njegova oca ili čak između njega i oba njegova roditelja. Ta bi situacija mogla izazvati nepopravljivu štetu za njegov emocionalni i psihološki razvoj općenito, osobito s obzirom na činjenicu da je dijete u osjetljivoj razvojnoj fazi.
- 34 Usto, budući da je dijete već ostvarilo obiteljsku i društvenu integraciju u trećoj zemlji u kojoj se, u skladu s utvrđenjima suda koji je uputio zahtjev, nalazi njegovo trenutačno uobičajeno boravište, produljenje te situacije moglo bi ugroziti integraciju djeteta u njegovo obiteljsko i društveno okruženje u slučaju eventualnog povratka u Ujedinjenu Kraljevinu.
- 35 U tim je okolnostima peto vijeće Suda 2. prosinca 2020., na prijedlog suca izvjestitelja i nakon saslušanja nezavisnog odvjetnika, odlučilo prihvatiti zahtjev suda koji je uputio zahtjev kojim se tražilo da se o ovom zahtjevu za prethodnu odluku odluči u hitnom prethodnom postupku.

Prethodno pitanje

- 36 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 10. Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da, ako se utvrdi da je dijete na datum podnošenja zahtjeva u vezi s roditeljskom odgovornošću steklo uobičajeno boravište u trećoj zemlji nakon njegove otmice u tu državu, sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije otmice zadržavaju svoju nadležnost bez vremenskog ograničenja.
- 37 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, u svrhu tumačenja odredbe prava Unije, valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst nego i kontekst u kojem se nalazi te ciljeve propisa kojeg je ona dio (presuda od 6. listopada 2020., Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, t. 61. i navedena sudska praksa).

Nastanak odredbe prava Unije može se također pokazati važnim za njezino tumačenje (presuda od 20. prosinca 2017., *Acacia i D'Amato*, C-397/16 i C-435/16, EU:C:2017:992, t. 31. i navedena sudska praksa).

- 38 Kad je riječ, kao prvo, o tekstu članka 10. Uredbe br. 2201/2003, valja utvrditi da taj članak predviđa, kad je riječ o nadležnosti u slučaju otmice djeteta, da sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova nezakonitog odvođenja ili zadržavanja zadržavaju svoju nadležnost, ali se ona prenosi na sudove druge države članice u trenutku u kojem je dijete steklo uobičajeno boravište u toj državi članici ako je, osim toga, ispunjen jedan od alternativnih uvjeta iz navedenog članka 10.
- 39 Iz teksta članka 10. Uredbe br. 2201/2003 tako proizlazi da se kriteriji predviđeni tom odredbom u svrhu dodjele nadležnosti u slučaju otmice djeteta odnose na situaciju koja je ograničena na područje država članica. Naime, nadležnost se načelno dodjeljuje sudovima države članice u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište prije nego što je nezakonito odvedeno ili zadržano u drugoj državi članici, uz mogućnost prenošenja navedene nadležnosti, ako su ispunjeni određeni posebni uvjeti, na sudove države članice u kojoj je to dijete steklo novo uobičajeno boravište nakon nezakonitog odvođenja ili zadržavanja.
- 40 Okolnost da navedeni članak koristi izraz „država članica”, a ne izraze „država” ili „treća zemlja” i da određuje da dodjela nadležnosti ovisi o trenutačnom ili ranijem uobičajenom boravištu u „državi članici” a da pritom ne navodi mogućnost stjecanja boravišta na području treće zemlje također znači da taj članak uređuje nadležnost samo u slučaju otmice djeteta iz jedne države članice u drugu.
- 41 Valja dodati da je Sud već presudio, u okviru postupka koji se odnosi na tumačenje članka 8. Uredbe br. 2201/2003, da izrazi iz članka 10. te uredbe nužno podrazumijevaju da primjena tog članka ovisi o mogućem sukobu nadležnosti između sudova nekoliko država članica (presuda od 17. listopada 2018., *UD*, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, t. 33.).
- 42 Osim toga, valja navesti, kao što je to Komisija učinila na raspravi, da se članak 10. Uredbe br. 2201/2003 sastoji od samo jedne rečenice, tako da već iz njegove strukture proizlazi da čini neodvojivu cjelinu. Stoga se ta odredba ne može tumačiti na način da se sastoji od dva različita dijela od kojih jedan samostalno omogućuje da se opravda načelno zadržavanje nadležnosti suda države članice bez vremenskog ograničenja u slučaju otmice djeteta u treću državu.
- 43 Kad je riječ o, kao drugo, kontekstu u kojem se nalazi članak 10. Uredbe br. 2201/2003, valja utvrditi da ta odredba čini pravilo o posebnoj nadležnosti s obzirom na opće pravilo navedeno u članku 8. stavku 1. te uredbe, u skladu s kojim su sudovi države članice u kojoj se nalazi djetetovo uobičajeno boravište načelno nadležni u području roditeljske odgovornosti.
- 44 Naime, članak 8. stavak 2. navedene uredbe predviđa da je stavak 1. tog članka 8. podložan primjeni odredaba članaka 9., 10. i 12.
- 45 U tom pogledu valja naglasiti da, kao prvo, pravilo o posebnoj nadležnosti predviđeno člankom 10. Uredbe br. 2201/2003 poništava učinak do kojeg bi dovela primjena pravila o općoj nadležnosti iz članka 8. stavka 1. te uredbe u slučaju otmice djeteta, odnosno prijenosa nadležnosti u državu članicu u kojoj je dijete steklo novo uobičajeno boravište nakon njegove otmice. Budući da bi taj prijenos nadležnosti mogao stvoriti postupovnu prednost za počinitelja nezakonitog djela, članak 10. te uredbe predviđa, kao što je to navedeno u točki 39. ove presude, da sudovi države članice u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja ipak zadržavaju svoju nadležnost osim ako nisu ispunjeni određeni uvjeti.

- 46 Međutim, ako je dijete steklo uobičajeno boravište izvan Europske unije nakon što je nezakonito odvedeno ili zadržano u trećoj zemlji, članak 8. stavak 1. te uredbe ne primjenjuje se ako ne postoji uobičajeno boravište u jednoj od država članica. Naime, takva mogućnost nije propisana tom odredbom. Iz toga slijedi da, u tim okolnostima, pravilo utvrđeno člankom 10. te uredbe koje omogućuje otklanjanje nadležnosti koju bi sudovi države članice novog uobičajenog boravišta mogli imati na osnovi općeg pravila gubi svoj smisao i stoga više nije primjenjivo. Posljedično, navedeni članak 10. ne opravdava vremenski neograničeno zadržavanje nadležnosti države članice u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište prije svojeg nezakonitog odvođenja ili zadržavanja ako je to dijete oteto u treću zemlju.
- 47 Kao drugo, treba podsjetiti na to da je pravilo o posebnoj nadležnosti predmet uskog tumačenja i da stoga ne omogućuje tumačenje koje premašuje pretpostavke izričito predviđene predmetnom uredbom (vidjeti u tom smislu presude od 3. listopada 2013., Pinckney, C-170/12, EU:C:2013:635, t. 25.; od 16. siječnja 2014., Kainz, C-45/13, EU:C:2014:7, t. 22. i navedenu sudsku praksu kao i od 25. siječnja 2018., Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, t. 27.).
- 48 Posljedično, takvo pravilo ne treba tumačiti na način da se u obzir uzme samo dio njegova teksta kako bi ga se samostalno primijenilo. To bi bio slučaj kad bi se članak 10. Uredbe br. 2201/2003 tumačio isključivo na osnovi pojedinog elementa iz prvog dijela tog članka kako bi se iz toga izveo zaključak da, u slučaju da je dijete oteto u treću zemlju, sudovi države članice u kojoj je ono prethodno imalo svoje uobičajeno boravište načelno vremenski neograničeno zadržavaju svoju nadležnost s obzirom na to da drugi uvjet predviđen istim člankom, koji se odnosi na stjecanje uobičajenog boravišta u drugoj državi članici, ne može biti ispunjen.
- 49 Kao treće, takvo bi tumačenje u područje primjene navedenog članka 10. uključilo pretpostavku otmice djeteta u treću zemlju koju zakonodavac Unije nije namjeravao uključiti.
- 50 U tom pogledu, iz nastanka Uredbe br. 2201/2003 proizlazi da je zakonodavac Unije namjeravao uvesti strogo uređenje u pogledu otmice djece unutar Unije, ali nije namjeravao u to uređenje uvrstiti otmice djece u treću zemlju s obzirom na to da bi takve otmice osobito trebale biti obuhvaćene međunarodnim konvencijama kao što su to Haška konvencija iz 1980. – koja je već bila na snazi u svim državama članicama na datum Prijedloga uredbe Vijeća o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 i mijenja Uredba (EZ) br. 44/2001 u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja, koji je Komisija podnijela 3. svibnja 2002. [COM(2002) 222 *final*, SL 2002., C 203 E, str. 155.] (u daljnjem tekstu: prijedlog uredbe) i koji je prethodio donošenju Uredbe br. 2201/2003 – i Haška konvencija iz 1996. kojoj brojne države članice još nisu mogle pristupiti tog datuma.
- 51 To utvrđenje jasno proizlazi iz obrazloženja tog prijedloga uredbe koje navodi da „kako bi se obuhvatile situacije s međunarodnim obilježjem, Komisija je podnijela [...] prijedlog Odluke Vijeća kojim se države članice ovlašćuju na potpisivanje Haške konvencije iz 1996.” [COM(2002) 222 *final*/2, str. 3.].
- 52 Namjera zakonodavca Unije da osigura supostojanje propisa Unije u području otmice djece s uređenjem uspostavljenim međunarodnim konvencijama navedena je u obrazloženju izvješća Odbora za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove Europskog parlamenta od 7. studenoga 2002. o prijedlogu Uredbe (*final* A5-0385/2002, str. 19.), u kojem se navodi da navedeni prijedlog, time što predviđa jasno i dosljedno uređenje u slučajevima otmice djeteta u Uniji, čini „instrument koji bi mogao pružiti usklađeniji okvir u Europskoj uniji i primjenjivati se usporedno s Haškim konvencijama iz 1980. i 1996. u međunarodnim odnosima.”

- 53 Međutim, navedeno tumačenje članka 10. Uredbe br. 2201/2003 na temelju kojeg država članica prethodnog uobičajenog boravišta djeteta vremenski neograničeno zadržava svoju nadležnost ako je dijete oteto u treću zemlju značilo bi da su, ako je dijete nakon otmice steklo uobičajeno boravište u trećoj zemlji koja je ugovorna strana Haške konvencije iz 1996., članak 7. stavak 1. i članak 52. stavak 3. te konvencije lišeni učinka.
- 54 Naime, članak 7. stavak 1. Haške konvencije iz 1996. predviđa, poput članka 10. Uredbe br. 2201/2003, prijenos nadležnosti na sudove države u kojoj se nalazi novo uobičajeno boravište djeteta ako su ispunjeni određeni uvjeti. Ti su uvjeti osobito povezani s protekom vremena i pristankom ili pasivnosti dotičnog nositelja prava na roditeljsku skrb s obzirom na to da se dijete uklopilo u svoje novo okruženje.
- 55 Ta mogućnost prenošenja nadležnosti ipak bi bila konačno isključena ako bi, na temelju navedenog članka 10., sudovi države članice vremenski neograničeno trebali zadržati svoju nadležnost. Na temelju te činjenice, to zadržavanje nadležnosti također bi bilo protivno članku 52. stavku 3. Haške konvencije iz 1996. koji zabranjuje da sporazumi koje sklopi jedna ili više država ugovornica o pitanjima obuhvaćenim tom Konvencijom – poput Uredbe br. 2201/2003 – utječu, u odnosima tih država s drugim državama ugovornicama, na primjenu odredaba navedene konvencije. Međutim, kad se nadležnost u području roditeljske odgovornosti ne bi mogla prenijeti na sudove država ugovornica, na te bi se odnose nužno utjecalo.
- 56 Iz toga slijedi da bi države članice koje su ratificirale ili pristupile Haškoj konvenciji iz 1996. bile prisiljene djelovati, na temelju prava Unije, protiv svojih međunarodnih obveza.
- 57 Iz tih razmatranja proizlazi da se posebno uređenje koje je zakonodavac Unije namjeravao uvesti Uredbom br. 2201/2003 odnosi na slučaj otmice djeteta iz jedne države članice u drugu. Iz toga slijedi da se odgovarajuće pravilo o nadležnosti, odnosno ono koje proizlazi iz članka 10. Uredbe br. 2201/2003, ne bi moglo tumačiti u smislu da se primjenjuje na otmicu djeteta u treću zemlju.
- 58 Kao treće, valja utvrditi da tumačenje članka 10. Uredbe br. 2201/2003 koje bi dovelo do vremenski neograničenog zadržavanja nadležnosti ne bi bilo u skladu s temeljnim ciljevima te uredbe, odnosno ne bi odgovaralo najboljem interesu djeteta na način da se prednost u tu svrhu daje kriteriju blizine (vidjeti u tom smislu presude od 15. veljače 2017., *W i V*, C-499/15, EU:C:2017:118, t. 51. i sudsku praksu i od 17. listopada 2018., *UD*, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, t. 48.).
- 59 Naime, u skladu s obrazloženjem Prijedloga uredbe [COM(2002) 222 *final*/2, str. 12.], kad je konkretno riječ o dodjeli nadležnosti u slučaju otmice djeteta, zakonodavac Unije htio je uvesti ravnotežu između, s jedne strane, nužnosti da se počinitelja otmice spriječi da ostvari korist od svojeg nezakonitog djela (vidjeti, u tom smislu, presudu od 1. srpnja 2010., *Povse*, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, t. 43.) i, s druge strane, mogućnosti da se sudu koji je najbliži djetetu dopusti da odlučuje povodom tužbi koje se odnose na roditeljsku odgovornost.
- 60 Međutim, bezuvjetno, vremenski neograničeno zadržavanje nadležnosti sudova države članice podrijetla, neovisno o činjenici da je za odvođenje u treću zemlju u međuvremenu dan pristanak osobe, ustanove ili tijela koje ima pravo skrbi i bez ikakvog uvjeta koji bi omogućio uzimanje u obzir posebnih okolnosti koje obilježavaju situaciju dotičnog djeteta ili osiguranje njegova najboljeg interesa, spriječilo bi da sud koji se smatra najboljim za ocjenu mjera koje treba donijeti u najboljem interesu djeteta odlučuje o zahtjevima u vezi s takvim mjerama. Takav bi ishod bio protivan cilju Uredbe br. 2201/2003 koji treba tumačiti, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 33. te uredbe, s obzirom na članak 24. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.
- 61 Usto, takvo tumačenje članka 10. Uredbe br. 2201/2003, koje bi dovelo do vremenski neograničenog zadržavanja nadležnosti, također bi dovelo u pitanje logiku mehanizma neposrednog vraćanja ili zadržavanja iz Haške konvencije iz 1980. Naime, ako je u skladu s člankom 16. te konvencije utvrđeno

da uvjeti iz navedene konvencije za vraćanje djeteta nisu ispunjeni ili ako je proteklo razumno razdoblje a da zahtjev za primjenu te konvencije nije podnesen, tijela države u koju je dijete odvedeno ili zadržano postaju tijela uobičajenog boravišta djeteta i trebala bi, kao sudovi koji su geografski najbliži tom uobičajenom boravištu, izvršavati svoju nadležnost u području roditeljske odgovornosti. Ta je konvencija osobito primjenjiva u odnosima između država članica i ostalih ugovornih strana te konvencije u skladu s člankom 60. točkom (e) te uredbe.

- 62 Iz prethodnih razmatranja proizlazi da tumačenje članka 10. navedene uredbe koje bi dovelo do zadržavanja nadležnosti u državi članici podrijetla bez vremenskog ograničenja u slučaju otmice djeteta u treću zemlju ne nalazi svoje opravdanje ni u tekstu ni u kontekstu navedenog članka, pripremim aktima ili ciljevima te uredbe. Ono bi također oduzelo učinak odredbama Haške konvencije iz 1996. u slučaju otmice djeteta u treću zemlju koja je ugovorna strana te konvencije i bilo bi protivno logici Haške konvencije iz 1980.
- 63 Iz toga slijedi da bi u slučaju da je dijete oteto u treću zemlju – u kojoj je nakon te otmice steklo uobičajeno boravište – i u slučaju da sud države članice kojem je podnesena tužba u pogledu roditeljske odgovornosti utvrdi da zbog nepostojanja sporazuma o nadležnosti između stranaka u postupku ne bi mogao uspostaviti svoju nadležnost na temelju članka 12. Uredbe br. 2201/2003 – kao što je to slučaj u glavnom postupku – sud predmetne države članice trebao uspostaviti svoju nadležnost na osnovi dvostranih ili višestranih međunarodnih konvencija koje su eventualno primjenjive ili, u slučaju nepostojanja takve međunarodne konvencije, na osnovi nacionalnih pravila u skladu s člankom 14. te uredbe.
- 64 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 10. Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da se ne primjenjuje u slučaju da se utvrdi da je dijete, na datum podnošenja zahtjeva koji se odnosi na roditeljsku odgovornost, steklo svoje uobičajeno boravište u trećoj zemlji nakon otmice u tu zemlju. U takvom slučaju nadležnost suda pred kojim je postupak pokrenut treba utvrditi u skladu s primjenjivim međunarodnim konvencijama ili, u slučaju da takva međunarodna konvencija ne postoji, u skladu s člankom 14. te uredbe.

Troškovi

- 65 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) odlučuje:

Članak 10. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000, kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 2116/2004 od 2. prosinca 2004., treba tumačiti na način da se ne primjenjuje na slučaj u kojem je utvrđeno da je dijete, na datum podnošenja zahtjeva koji se odnosi na roditeljsku odgovornost, steklo svoje uobičajeno boravište u trećoj zemlji nakon otmice u tu zemlju. U takvom slučaju nadležnost suda pred kojim je postupak pokrenut treba utvrditi u skladu s primjenjivim međunarodnim konvencijama ili, u slučaju da takva međunarodna konvencija ne postoji, u skladu s člankom 14. te uredbe.

Potpisi